

Tonga

**LAO FAKAANGANAGA
(FAKATONUTONU) KI HONO PALANI MO
HONO PULE'I FAKAFONUA 'A HONO
NGAUE'AKI 'O E NGAHI FEITU'U 2019**

Tonga

LAO FAKAANGANAGA (FAKATONUTONU) KI HONO PALANI MO HONO PULE'I FAKAFONUUA 'A HONO NGAUE'AKI 'O E NGAAHI FEITU'U 2019

Fokotu'utu'u 'o e Ngaahi Kupu

Kupu

1	Hingoa nounou mo e 'Uhinga'i lea.....	5
2	Fakatonutonu 'a e kupu 55.....	5
3	Fakatonutonu 'a e kupu 56.....	6
4	Fakatonutonu 'a e kupu 65.....	6

FAKAMATALA FAKAMAHINO

7

Tonga

LAO FAKAANGANAGA (FAKATONUTONU) KI HONO PALANI MO HONO PULE'I FAKAFONUUA 'A HONO NGAUE'AKI 'O E NGAAHI FEITU'U 2019

KO E LAO FAKAANGAANGA KI HA LAO KE FAKATONUTONU 'A E LAO KI HONO PALANI MO HONO PULE'I FAKAFONUUA 'A HONO NGAUE'AKI 'O E NGAAHI FEITU'U 2012 KE TO'O 'A E NGAAHI LAVE KI HE PENOLO KI HE NGAAHI FAKANOFU MO E TU'UTU'UNI FAKAFAKAMAAU

‘OKU TU’UTU’UNI ‘e he Tu’i mo e Fale Alea ‘o Tonga ‘i he Fakataha Alea ‘o e Pule’anga ‘o pehe:

1 Hingoa nounou mo e ‘Uhinga’i lea

- (1) ‘E ui ‘a e Lao ni ko e Lao Fakaanganaga (Fakatonutonu) ki he Palani mo Hono Pule'i 'a hono Ngaue'aki 'o e Ngaahi Feitu'u 2019.
- (2) Kuo pau ke ui ‘i he Lao ni, ‘a e Lao ki hono Palani mo hono Pule’i Fakafonua ‘a hono Ngaue’aki ‘o e Ngaahi Feitu’u 2012, ko e “Tefito’i Lao”.

2 Fakatonutonu ‘a e kupu 55

‘Oku fakatonutonu ‘a e kupu 55 ‘o e Tefito’i Lao –

- (a) 'i he kupusi'i (1), 'aki hono tamate'i 'o e ngaahi lea "Tu'i 'i he Fakataha Tokoni, hili ha ma'u fale'i mei he Penolo ki he Ngaahi Fakanofu mo e Ngaahi Tu'utu'uni Fakafakamaau'anga" pea fetongi 'aki ia 'a e ngaahi lea "Kapineti 'i he fokotu'u 'a e Minisita".
- (b) 'i he kupu si'i (2), 'i he tatau faka-Pilitania pē, 'aki hono tamate'i 'a e ngaahi lea "the King in Council" pea fetongi 'aki ia 'a e ngaahi lea "Cabinet upon the recommendation of the Minister"; pea
- (c) 'i he kupu si'i (2), 'i he tatau faka-Tonga pē, 'aki hono tamate'i 'a e ngaahi lea "finangalo 'a e Tu'i 'i he Fakataha Tokoni" pea fetongi 'aki ia 'a e ngaahi lea "loto ki ai 'a e Kapineti 'i he fokotu'u 'a e Minisita".

3 Fakatonutonu 'a e kupu 56

'Oku fakatonutonu 'a e kupu 56 'o e Tefito'i Lao 'aki hono tamate'i 'a e ngaahi lea "Tu'i 'i he Fakataha Tokoni, hili 'a e ma'u fale'i mei he Penolo ki he Ngaahi Fakanofu mo e Ngaahi Tu'utu'uni Fakafakamaau'anga," pea fetongi 'aki ia 'a e ngaahi lea ko e "Kapineti 'i he fokotu'u 'a e Minisita".

4 Fakatonutonu 'a e kupu 65

'Oku fakatonutonu 'a e kupu 65 o e Tefito'i Lao 'aki hono tamate'i 'a e ngaahi lea "Tu'i 'i he Fakataha Tokoni, hili 'a e ma'u fale'i mei he Penolo ki he Ngaahi Fakanofu mo e Ngaahi Tu'utu'uni Fakafakamaau'anga," pea fetongi 'aki ia 'a e lea "Kapineti".

Na'e tali 'e he Fale Alea 'i he 'aho

ni 'o

2019.

FAKAMATALA FAKAMAHINO

(‘Oku ‘ikai hoko ‘a e ngaahi fakamatala ni ko ha konga ‘o e Lao Fakaanga pea ‘oku fakataumu’a pe ke fakamatala’i hono ngata’anga mo e taumu’a)

- (1) Ko e Lao Fakaanga ni ‘oku fekau’aki ia mo e Lao Fakaanga (Fakatonutonu) ki he Lao ‘o e Konisitutone ‘o Tonga 2019. Ko e taumu’a tefito ‘o e fakatonutonu ke fakaha ‘a e fetongi ‘o e Penolo ki he Ngaahi Fakanofu mo e Tu’utu’uni Fakafakamaau ‘e he Kapineta ‘i hono fokotu’u atu ‘a e fakanofu ‘o e kau memipa ‘o e Fakamaau’anga Fakapotungaue ki he Palani.
- (2) Ko e fakatonutonu ki he kupu 65 ‘o e Tefito’i Lao ke fetongi ‘a e Penolo ‘aki ‘a e Kapineta ‘o fekau’aki mo hono fokotu’u ‘i ha alea mo e ma’u mafai vahenga ‘a e vahenga ‘o e kau memipa ‘o e Fakamaau’anga Fakapotungaue ki he Palani.

Kupu	Kupu lolotonga mo e Fakatonutonu	Fakamatala
2	<p>55 Fakamaau’anga Fakapotungaue</p> <p>(1) Kuo pau ke ‘i ai ha Fakamaau’anga Fakapotungaue ki he Palani ‘a ia kuo pau ke kau ki ai ha Palesitini mo e kau Memipa kehe kuo fakanofu mei he taimi ki he taimi ‘e he Tu’i ‘i he Fakataha Tokoni, hili ha ma’u fale’i mei he Penolo ki he Ngaahi Fakanofu mo e Ngaahi Tu’utu’uni Fakafakamaau’anga <u>loto ki ai ‘a e Kapineta ‘i he fokotu’u ‘a e Minisita.</u></p> <p>(2) Kuo pau ko e Palesitini ko ha taha kuo taukei ke fakanofu ko ha Fakamaau ‘o e Fakamaau’anga Lahi, pea ko e Kau Memipa kehe ‘o e Fakamaau’anga Fakapotungaue kuo pau ko e ni’ihi ko ia ‘oku finangalo ‘a e Tu’i ‘i he Fakataha Tokoni <u>loto ki ai ‘a e Kapineta ‘i he fokotu’u ‘a e Minisita</u> ‘oku fe’unga pea taau ke ngaue ko e Kau Memipa ‘o e Fakamaau’anga Fakapotungaue.</p> <p>(3) Kuo pau ki he Palesitini mo e kau Memipa kehe ‘o e Fakamaau’anga Fakapotungaue, ‘o fakataau ki ha ngaahi fokotu’utu’u alea pau, ke ma’u lakanga lolotonga ‘oku ne anga taau.</p> <p>(4) Kuo pau ko e tokolahi pea malava ke fakahoko ha fakataha ko e Palesitini (pe ha Palesitini Le’ole’o) mo e Memipa ‘e toko ua kehe.</p>	<p>‘Oku fakatonutonu ‘a e kupu 55 ke fetongi ‘a e Tu’i ‘i he Fakataha Tokoni hili ‘a e ma’u ha fale’i mei he Penolo ki he Ngaahi Fakanofu mo e Ngaahi Tu’utu’uni Fakafakamaau’anga ‘aki ‘a e Kapineta ‘i he fokotu’u ‘a e Minisita, ‘i ha feitu’u pe ‘e ha ai.</p>

<p>3</p>	<p>56 Ngaahi Fakanofu Le'ole'o</p> <p>'E ngofua ki he Tu'i 'i he Fakataha Tokoni, hili 'a e ma'u fale'i mei he Penolo ki he Ngaahi Fakanofu mo e Ngaahi Tu'utu'uni Fakafakamaau'anga Kapineti 'i he fokotu'u 'a e Minisita, ke fakanofu ha Palesitini le'ole'o pe ha Memipa le'ole'o 'o e Fakamaau'anga Fakapotungae 'i he hoko ha mama'o fakataimi pe 'ikai malava fakahoko ngaue 'a e Palesitini pe ha Memipa.</p>	<p>'Oku fakatonutonu 'a e kupu 56 ke tu'utu'uni ia ko e Kapineti 'i he fokotu'u 'a e Minisita 'o 'ikai ko e Tu'i 'i he Fakataha Tokoni hili 'a e ma'u fale'i mei he Penolo ki he Ngaahi Fakanofu mo e Ngaahi Tu'utu'uni Fakafakamaau'anga, 'oku ne ma'u 'a e mafai ke fakanofu 'a e ngaahi fakanofu le'ole'o ki he Fakamaau'anga Fakapotungae.</p>
<p>4</p>	<p>65 Vahenga 'o e kau memipa 'o e Fakamaau'anga Fakapotungae</p> <p>Kuo pau ki he Tu'i 'i he Fakataha Tokoni, hili 'a e ma'u fale'i mei he Penolo ki he Ngaahi Fakanofu mo e Ngaahi Tu'utu'uni Fakafakamaau'anga Kapineti, ke tu'utu'uni 'a e vahenga 'i he feongoongoi mo e Ma'u Mafai Vahenga mo e ngaahi tu'unga kehe 'o e ngaue 'a e Palesitini mo e Kau Memipa 'o e Fakamaau'anga Fakapotungae pea mo ha Palesitini Le'ole'o pe Memipa Le'ole'o, pea kuo pau ke ne ma'u 'a e mafai ke fakamalolo'i kinautolu.</p>	<p>'Oku fakatonutonu 'a e kupu 65 ke tu'utu'uni ia ko e Kapineti 'o 'ikai ko e Tu'i 'i he Fakataha Tokoni, hili 'a e ma'u fale'i mei he Penolo ki he Ngaahi Fakanofu mo e Ngaahi Tu'utu'uni Fakafakamaau'anga, 'oku tu'utu'uni ki he vahenga 'o e kau memipa 'o e Fakamaau'anga Fakapotungae.</p>

**Hon. Sione Vuna Fa'otusia
Minisita Lao mo e Pilisone**